

književnega dela, vse književne družbe in glasila, tako da takega strnjenege pregleda niti sami nimamo. — Prav tako vesten je avtor ob prikazu slovenske umetnosti (*Arte slovena*), ko govori o naši glasbi (*Musica*, str. 141—146), poudarjajoč, da smo glasbo vedno gojili in da so že zgodaj slovenski glasbeniki sloveli, kakor Juri Sladkonja, Gallus-Petelin v 16. stoletju, v 17. stoletju pa Izak Poschius s svojimi *Cantiones sacrae*, izdanimi v Nürnbergu, in še s posvetnimi skladbami, in p. Dolar. Iz naslednjega stoletja omenja Mihevca in Zupana ter ne pozabi omeniti ljubljanske Filharmonije iz leta 1701. Govoreč o 19. stoletju, omenja posebej našo ljubezen do petja (narodna pesem), ustanavljanje pevskih društev in označi nato naše skladatelje od Gašparja in Kamila Maška, Fleišmana, Vilharja, G. in B. Ipavca in vse po vrsti do Novih akordov in dalje do Kogoja, Ravnika in Pavčiča, nakar obdela še cerkveno glasbo od Riharja do Premrla in Kimovca. — Tudi naše slikarstvo (*Pittura*, str. 147—154) je lepo prikazano od najstarejše dobe gotskih fresk Joannesa Aquile in Joannesa de Laybaco preko Janzila, Planerja in Knapiča in Valvazorjevih sotrudnikov preide k mojstrom 18. in 19. stol. in do naših impresionistov in ekspresionistov, omenjajoč tudi, da imamo dobre umetnostne kritike, med katerimi se zlasti odlikuje F. Stele. — Zadnji dve strani (155—156) je posvetil avtor našemu kiparstvu (*Scultura*), ki da ima tudi »nekaj pomembnih imen v preteklosti«, med katerimi srečujemo v 18. stoletju A. Novatina, Misleja, Gabra, Šterleta, v 19. stoletju pa Tomca, Tomana, Šubica, Murnika, Vurnika, Fr. S. Zajca, nakar sledijo Iv. Zajec, Vrbanija, Bernekar, Repič, Progar, Gangl, Peruzzi itd. in še naši arhitekti, katerih vrsto zaključuje mojster Plečnik, »lubianese di fama europea«.

Vse to podaja Trinkova *Storia della Jugoslavia*, kateri ne bi mogel drugega oporekati, kakor v italijanščini za naše uho čudno zveneča krstna imena — priimki so pravi, kolikor ni kake tiskovne pomote; sicer pa moramo biti vsi hvaležni avtorju za to krasno delo, ki bi ga morali dobiti tudi v slovenskem prevodu, v katerem bi mogoče še to ali ono mesto izpopolnili.

Dr. Joža Lovrenčič.

Fran Erjavec, Slovenija in Slovenci. V Ljubljani 1940. Založila Slovenska Straža. Str. 96.

Znani slovenski publicist Fran Erjavec je že pred sedemnajstimi leti napisal podobno knjigo z naslovom *Slovenci*. Tista je bila prevedena tudi na češki, srbski, francoski in italijanski jezik. Sedaj nam je pisatelj še enkrat napisal podobno delo, a bolj v poljudnem slogu in potemtakem namenjeno širšim slovenskim množicam. Če je že prva knjiga o Slovencih imela velik pomen, ima pričujoča še mnogo večjega, kajti prav v današnjih razrvanih dneh, ko se majejo temelji sožitja evropskih narodov, je tako delo še dvakrat pomembno, ker dokumentira življenje in visoko kulturno delo enega izmed najmanjših narodov v družini evropskih narodov in držav. Pisatelj nam namreč na izredno poljuden način prikazuje našo prelepo zemljo in naš narod prav z vseh strani, čeprav je treba poudariti to pomanjkljivost knjižice, da so zaradi njenega preskopo odmerjenega obsega nekatera poglavja iz etnologije, zemljepisa kakor tudi zgodovine prepovršno obdelana. Vendarle pa vsakdo utegne iz nje spoznati v glavnem vse naše žitje in bitje. Knjižico

priporočamo še posebno zato, ker z vsake njene strani diha naš slovenski duh in naša trdna volja do svobodnega življenja v skupni državni združitvi z brati Hrvati in Srbi v veliki in samostojni Jugoslaviji. Knjiga Slovinci in Slovenija izpoveduje naš slovenski življenjski optimizem v prepričanju, da je na svetu še pravica tudi za male narode. — Knjigi je dodan zemljevid slovenskega ozemlja nekdanj in sedaj, na njegovi zadnji strani so tiskani podatki iz naše zgodovine. Knjigo samo pa krasi slike naših najodličnejših kulturnih delavcev, vmes se pa prepletajo še nekateri zemljevidi in načrti, delo ing. arh. D. Blaganja, da pojasnjujejo besedilo. Fr. Jesenovec.

Redne knjige Matice Hrvatske za l. 1939.

Josip Horvat, Kultura Hrvata kroz 1000 godina. Zagreb 1939, II. izdaja, str. XVI+672+8 barvanih prilog. Vel. 8°.

Zagrebska založba »Binoza-Svjetski pisci« (Ante Velzek) je pred kratkim poslala v svet že drugo izdajo reprezentativnega Horvatovega dela »Kultura Hrvata kroz 1000 godina.« Ker je to monumentalno delo nastalo iz istih pobud kot že imenovana Karamanova in Lorkovićeva knjiga, se mi zdi najprimernejše, da kar tukaj o njem spregovorim, dasi je med njimi tudi mnogo razlike. Horvat sam priznava, da knjiga nima znanstvenih pretenzij, marveč je napisana v informacijo čim širšemu krogu bralcev. Samo po sebi je razumljivo, da publicist ne more obseči tega naravnost enciklopedičnega gradiva, ki vsak dan narašča in potrebuje še mnogo pojasnil in osvetlitev. Zato mu ni ostalo drugega, kot da se nasloni na monografije v posameznih vprašanjih in posamezne misli priznanih zgodovinarjev, kar je tudi storil.

Za uvod v ta poljuden pregled znamenitih del hrv. naroda je Horvat porabil znano Nazorovo pesem iz zbirke »Hrvatski kraljevi«, kjer pesnik izredno lepo in pošteno pove, da Hrvatje in Slovani sploh niso bili niti golobje niti jagnjeta, niti sužnji niti heroji, marveč samo ljudje, ljudje z vsemi dobrimi in slabimi človeškimi lastnostmi.

Nato razpravlja pisatelj v 31 poglavjih o vseh manifestacijah duhovne in materialne kulture ter o življenjski moči hrvatskega naroda, kakor se je razodevala vseh 12 stoletij, odkar so se naselili na svojem današnjem ozemlju. Po besedah Paula Valeryja, da je zgodovina najnevarnejši produkt, kar jih je ustvarila duhovna kemija, ker zgodovina drži odprte stare narodne rane, zbira avtor kakršno koli sled hrvaškega življenja v zgodovini in spremlja vse vrenje in valovanje, dviganje in padanje naroda. Hrvatski narod je doživel mnogo svetlih in temnih dob in celo katastrofalnih nezgod, občutil različne družabne, verske in kulturne tokove in vplive, ki so spreminjali in oblikovali njegovo življenje, toda misel hrv. narodnega prava in državnosti ni nikoli popolnoma zamrla, marveč se je ohranila — vsaj pri posameznikih — skozi vse politične in družabne viharje.

Horvat je, kakor smo že rekli, črpal iz del znanih zgodovinarjev in zato odgovornost za posamezne sodbe in trditve deloma tudi nanje preložil; sam pa je odgovoren, če pri nekaterih vprašanjih ni porabil najboljših in najnovejših znanstvenih ugotovitev. Tako je zašlo več netočnosti v poglavje o